

A honismereti munka Győr-Sopron megyében

Eseményekben gazdag volt a honismereti mozgalom idei esztendeje Győr-Sopron megyében. Nemcsak olyan rendezvényekre került sor, amelyek az országos kezdeményezésekhez, évfordulókhöz kapcsolódtak, hanem számos más esemény, megvalósult javaslat jelezte, hogy a megye honismereti mozgalma él, erősödik, új utakat keres.

Körképünket a Győr-Sopron megyei Rákóczi-émlékünnepségekről szóló híradással kezdjük — anélkül, hogy valamennyiről szólni kívánnánk. A Nagy Fejedelem

A rajkai általános iskola II. Rákóczi Ferenc nevét viselő úttörő csapatának tagjai honismereti vetélkedőt rendeztek a Nagy Fejedelem születésének 300. évfordulója alkalmából

születésének jubileumi rendezvényei már 1975. végén megkezdődtek: ekkor értékeltek azt az országos pályázatot, amelyet a győr-ménfőcsanakai általános iskola hirdetett Rákóczi-témájú irodalmi és helytörténeti dolgozatok írására. A pályázatra az ország minden részéből, több mint száz dolgozat érkezett: egyénileg és szakkörben tevékenykedő diákok küldték el verseiket, novelláikat, a lakóhelyük környékén lévő Rákóczi-émlékek feldolgozását képből és szövegben.

1976. márciusában a Győri Tanítóképző Intézet rendezett emlékünnepséget, amelyen *Bánkuti Imre* kandidátus tartott tudományos értékelést a Rákóczi-szabadságharc eseményeiről. Ezt követte április első napjaiban a Kisfaludy Károly megyei könyvtár, valamint a megyei levéltár közös emlékkiállítás Győrött. Győr-, Sopron- és Moson megyékben ugyan nem voltak meghatározó jellegű csaták, de a hadi és politikai helyzet változásai hatással voltak az itt élő emberek mindennapjaira is. A Rákóczi ünnepségek szervezői és a tudományos kutatók a kiállítások és az ünnepségek rendezésekor arra törekedtek, hogy minden túlzás, erőltettség nélkül, csak a valóban érdekes és értékes emlékeket állítsák az érdeklődés középpontjába. Azok azonban — ha kisebb fontosságúak voltak is az egész szabadságharc kimeneteléhez — nagy becsben tartva, jelentőségüket pontosan meghatározva kerüljenek a közönség elé. Az áprilisi győri hadjáratról egyebek között látható volt *II. Rákóczi Ferenc* emlékirata a magyar hadjáratról — a könyvet Győrött nyomtatták —, valamint *Mikes Kelemen* leveleinek egyik régi kiadása. A fejedelemlről szóló monográfiák mellett két eredeti, helyi dokumentum is olvasható volt: az egyik *Esterházy Pál nádor* levele, amelyben a kurucok dunai átkelésének megakadályozására szólítja fel Győr nemességét, a másik pedig egy 1906-ból való levél: ez arra kéri a győriekeket, hogy Rákóczi hamvainak hazaszállítása napján lobogózzák fel a város köz- és magánépületeit.

A levéltár és a könyvtár együttműködésének további példája, hogy a Kisfaludy Károly könyvtár füzeteinek sorában megjelent *Sáry István*: A Rákóczi-szabadságharc Győr-Sopron megyei eseményei című tanulmánya, amely az 1704-es koroncói vereségét, majd *Vak Bottyán* ellentámadásának körülményeit tárgyalja. S ha már Koroncóról szót ejtettünk, ne feledjük el: ebben a faluban nemcsak a jubileum évében, hanem máskor is elevenen él a kurucok emléke. Az iskola honismereti szakkörének kezdeményezésére az idén a falu társadalmi és tömegszervezeteinek képviselői, a termelőszövetkezetek brigádjai kivonultak a határ Ágyu-dombnak nevezett részére, ahol egy fiatal fenyveserdő szélén emlékoszlopot állítottak a Rákóczi-szabadságharc emlékére. Mússal, koszorúzással rótták le kegyeletüket a szabadságharc hőseinek emléke előtt.

A Rákóczi-megemlékezéseket szeptember végén a Csornán rendezett egyhetes ünnepségsorozat zárta le, amely tudományos előadásokkal, szépirodalmi jellegű visszaemlékezésekkel, sportversenyekkel, múzeumi kiállítással és egy névadó ünnepséggel hívta fel magára a figyelmet. A csornai 2. sz. általános iskola — amely az idén ünnepi fennállásának századik évfordulóját —, ezen a napon vette fel a II. Rákóczi Ferenc nevét, és ezt márványtáblán is megörökítették az iskola bejáratánál.

Az emlékév sok eseménye közül még kettőről szóljunk: *dr. Lengyel Alfréd*, a levéltár nyugalmazott igazgatója a Kisalföld című megyei lapban évek óta folytatott népszerű ismeretterjesztő tevékenységét az idén főként Rákóczinak szentelte, számos érdekes helyi vonatkozású történelmi eseményt ismertetve meg az olvasóval. Másodszor: a győri Révai Miklós Gimnázium második, harmadik és negyedik osztályos tanulói irodalmi színpad alakult az idén, amely vállalta, hogy a kurucok irodalmát, zenéjét megismerteti más iskolák diákjaival. A hétagú együttes — amelyet *Bedécs Gyula* történelemtanár vezet — nagy sikerrel szerepelt Győr és a környező falvak általános iskoláiban, szakmunkásképző intézeteiben.

Bedécs Gyula nevéhez más is fűződik még. A nyáron a győri Petőfi Sándor Ifjúsági Házban *megyei ifjúsági honismereti tábor* rendezett a Hazafias Népfront megyei Bizottsága, a KISZ és a Népművelési Tanácsadó, valamint a megyei tanács.¹

Időben egy kicsit visszaugorva szóljunk a *Magyar Nyelv Hetének* rendezvényeiről. A TIT megyei szervezetének szaktudományi bizottsága tervezte és rendezte a programot: összesen 32 előadásra, találkozásra, ankétára került sor. Ismét üdvözölhettük az évek óta szívesen látott vendégeket, köztük *Lőrincze Lajos*, *Grétsy Lászlót*, *Deme Lászlót*, *Wacha Imrét*, s az 1976-os programban először írot is: *Timár Mátét*. Tavalyi újítás volt a nemzetiségi kultúra megjelenése a magyar nyelv hetén.

¹ A honismereti táborról részletes beszámolót közöl *Bedécs Gyula* e szám 18. oldalán.

1975-ben Sopronban a német és a latin nyelvű emlékek is a figyelem középpontjába kerültek, az idén pedig a magyar és a horvát nyelvi-népzenei kapcsolatokról hallhattunk. A bemutatott anyagot — énekeket, verseket, gyermekjátékokat és népszokásokat — a Győri Tanítóképző Főiskola hallgatói gyűjtötték *dr. Barsi Ernő* irányításával.

Győr-Sopron megyében a megyei pártbizottság és a tanács határozata értelmében az öt nyári nagyrendezvény közül kettőt minden évben megrendeznek: a Győri Nyár és a Soproni Ünnepi Hetek műsorát. Három pedig évről évre felváltva kerül sorra. 1975-ben Rábaközi Napokat rendeztek Csornán. 1976-ban Szigetközi Napokat Mosonmagyaróváron, 1977-ben pedig honismereti napok lesznek Kapuváron. A Szigetközi Napok programja az eredeti elképzeléseknek megfelelően elsősorban néprajzi-honismereti, illetve kulturális-művészeti jellegű volt, de helyet kaptak gazdasági jellegű tanácskozások és sportversenyek is. Ebből az alkalomból rendezték meg az „Ifjúság” országos fotókiállítást és első ízben a színjátzó karnevált Mosonmagyaróváron; a megyei kórusfesztivált és fúvószenekari találkozót Jánossomorján, valamint tíz kórus részvételével a parasztlékekkel találkozót. Dunaszigetben ifjúsági összejövetel volt, a lébényi templomban orgonahangverseny. A mosonmagyaróvári járás — pontosabban: Szigetköz — a budapesti XXI. kerülettel van baráti kapcsolatban: a kisalföldiek tavalyi bemutatkozását most adták vissza csepeli művészegyüttesek. Ugyanakkor Szlovákiából népi táncegyüttes és fúvószenekar érkezett vendégszereplésre.

A honismereti, néprajzi tudományos tanácskozást *dr. Ortutay Gyula* akadémikus nyitotta meg, aki ugyancsak szívesen látott vendég a megyében. A Hanság múzeumban *dr. Timaffy László* tartott előadást a — szigetközi népszokásokról. Háttérként és szemléltetés gyanánt a múzeum ez alkalomból megnyílt szigetközi néprajzi kiállítása kínálkozott.

Egyébként elkészült már az 1977. évi, sorrendben kilencedik Megyei Honismereti Napok programja. Tudományos tanácskozások és a nagyközönségnek szóló népművészeti események adják itt is a rendezvény gerincét. Művészetpolitikánk időszzerű kérdéseiről, a közoktatás és a közművelődés kapcsolatáról tartanak majd országos tanácskozást. A megyében élő képzőművészek részvételével tárlatot rendeznek, és ekkor lesz a megyei népi táncegyüttesek, fúvószenekarok, valamint pávakörök minősítő hangversenye is. A Magyar Történelmi Társulat emlékülést tart az 1826-os kapuvári parasztmegmozdulás jubileumán.

A különböző szervek gondozásában számos helytörténeti jellegű kiadvány jelent meg az idén is Győr-Sopron megyében. Az egyik legfontosabb az MSZMP Győr-Sopron megyei Bizottságának kiadásában, *Kovács Győzőné* szerkesztésében a *Győr-Sopron megye forradalmi harcainak életrajzgyűjteménye*. Százharminchat életrajz: olyanoké, akik itt születtek, itt éltek, vagy a baloldali mozgalmakban való részvételük hosszabb-rövidebb ideig megyénkhez kötötte őket. A könyv egyik célja, hogy a történeti kutatómunka kézikönyve legyen, a másik pedig, hogy segítse a politikai agitációt és nevelő munkát.²

A honismereti mozgalom serkentői a *pályázatok*. Győr-Sopron megyében az idén a KISZ megyei Bizottsága, a megyei tanács és a megyei múzeumi szervezet — a nagyeceni Széchenyi Múzeum kezdeményezésére (amely tavaly az ország minden részéből vetélkedőre hívta meg a Széchenyi nevet viselő szocialista brigádokat) — történelmi pályázatot hirdetett fiataloknak. Olyan XIX. századi, magyarországi műszaki-technikai vagy gazdasági alkotás, újítás történetének feldolgozását, leírását vagy elemzését várják a fiataloktól, amelyek létrejöttében, megvalósításában részt vett *Széchenyi István* vagy valamelyik közvetlen munkatársa. A pályázatot kiíró szervek azt remélik, hogy ezzel is tovább erősítik az utóbbi néhány évben Nagyecenen különösen fellendült Széchenyi-kultuszt.

A pályázatok ügyében Győr-Sopron megyében az idén jelentős előrelépés történt.³ A megyei pártbizottság kezdeményezésére egységesítették a különböző szervek által meghirdetett pályázatokat. Egységesítették követelmény és díjazás szempontjából, hiszen gyakran nem megfelelő színvonalú munkák is elismerést kaptak az egyik pályázaton, míg a másikon a legjobbakat sem tudták megfelelően díjazni. Sürgette ezt az intézkedést az is, hogy a megyében immár tizennégy éve rendszeresen meghirdetett felszabadulási pályázat irodalmi, fotó és amatőrfilmes kategóriáiban is

² Részletes ismertetését ld. a 49. oldalon.

³ Lásd még *Jászberényi Ferencné* írását a 39. oldalon.

A szanyi Bokréta Szövetkezet Népi Együttes nemcsak a szomszédos Ausztriában lépett fel, hanem rendszeres szereplője volt a megye kulturális, művészeti rendezvényeinek is. A szanyi néptáncsoport a Rábaköz táncait mutatja be és dolgozza fel.
(Szük Ödön felvételei)

egyre több olyan mű szerepelt, amely inkább a néprajz, a helytörténet, tehát a honismeret módszereivel dolgozta fel mondanivalóját. Az új pályázatot *Szülőföldünk* címmel négy témakörben hirdették meg: Helytörténet az új és legújabb kor témaköréből; Néprajzi és nyelvjárási gyűjtőpályázat; Helytörténeti és néprajzi amatőr-film- és fotópályázat; Szocialista brigádok krónikáirásai. Megszülettek az elképzelések arról is, hogy miképpen hasznosítsák majd a pályaműveket a szigetközi, rábaközi és kapuvári honismereti napok programjában. A pályázat eredményhirdetése minden évben augusztus 20-án lesz, és a megyei rendező szervek ezt is szeretnék olyan rangossá és elismertté tenni, mint a felszabadulási pályázat művészeti díjait.

1977. júliusában Győrött rendezik meg az Országos Honismereti Akadémiát. A tanácskozások témái kapcsolódnak Győr, valamint Győr-Sopron megye jellegzetességeihez. Megvitatják, milyen jelentősége van a szocialista brigádmozgalomban a honismereti munkának, melyek az üzemtörténet kutatásának időszerű kérdései; hogyan támogatják a műemlékvédelemmel hivatalból foglalkozó szervek munkáját a múzeumbarát körök és a városszépítő egyesületek, milyen a honismereti mozgalom és a könyvtárak kapcsolata stb. Remélhetőleg bizonyíthatjuk majd, hogy színes, eleven honismereti munka folyik a Kisalföldön.

Gárdonyi Béla

Arapataki szálánvarrott